

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De zonde van het vooruitgrijpen (3)

De heilige gemeente

„Indien wij zeggen dat wij geen zonde hebben, misleiden wij onszelf”; „Wees niet te zeer rechtvaardig”

(1 Joh. 1:8; Pred. 7:16)

Een opvallend verschijnsel van onze tijd is de opgang van zowel nihilisme enerzijds als idealisme anderzijds. Voetbalvandalen en bespandoekte visionairen van een betere wereld vullen de straten. Het is de vraag waarmee men gelukkiger moet zijn. Het nihilisme is onproductief. Maar er is ook een idealisme dat onvruchtbaar is. Het betert ik van de idealist kan zich zo breed maken dat er voor andersdenkenden geen ruimte blijft. Idealisme en tiranniek gedrag liggen dan dicht bij elkaar. Gevaarlijker dan het idealisme dat de ander geweld aandoet, is het idealisme dat zich zo opblaast dat het de werkelijkheid geweld aandoet, de werkelijkheid waarmee het geen rekening houdt. Ook idealisme en ravage liggen dan dicht bij elkaar. Paradoxaal genoeg is dat een punt van overeenkomst tussen nihilisme en idealisme: beider neiging de werkelijkheid niet te (ont)zien. Hoe zit het met het idealisme in de kerk?

Idealisme in de kerk

De kerk kent het bijbels ideaal van de heilige gemeente, de bruid aan wie gegeven zal worden zich met blinkend en smetteloos fijn linnen te kleden. Het is vooral door de opwekkingsbeweging van onze dagen dat de oudgeworden West-europese kerk opnieuw door dit ideaal bezield raakt. Als reactie en correctie op een ingezakt en tegenover de zonde tolerant geworden christendom is deze beweging heilzaam. De bijbel waarschuwt echter voor de doordravers en de doordrijvers die gemakkelijk in zo'n beweging kunnen meelopen. Denk niet in uw heilighedsroes, schrijft Johannes, dat de zonde een gepasseerd station is: „Indien wij zeggen dat wij geen zonde hebben, misleiden wij onszelf en de waarheid is in ons niet”. Denk niet dat u de hoogste sport van de ladder hebt bereikt en op de ander kunt neerzien: „Wie zegt in het licht te zijn maar zijn broeder haat, die is in de duisternis tot nu toe”. Denk niet dat u nu kind aan huis bij God bent. „Indien wij zeggen dat wij gemeenschap met Hem hebben maar in de duisternis wandelen, dan liegen wij” (1 Joh. 1:6, 8; 2:9). Puritanisme dat doorslaat in perfectionisme verdeelt de kerk in elite en tweederangs, leidt tot dweperij en verstarring, brengt de ge-

DOOR
W. JANSE
LOOSDRECHT

meente geen vernieuwing maar vernieling.

De omweg van de vervulling

Het idealisme van de bijbel is realistisch. Sprekend over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde sluit hij de ogen niet voor de werkelijkheid van de oude aarde, maar gaat daar midden in staan. Midden in de werkelijkheid van zonde, schuld en dood biedt hij de gevallen mens op de gevloekte aarde het perspectief op de verlost mens op de nieuwe aarde. Maar de weg naar die verlossing is geen buitenaardse. Dat is de zelfgekozen weg van de kennis van goed en kwaad, de weg van lijden om de zonde, van met smart kinderen ter wereld brengen en je in het zweet werken voor je brood, van het juk dragen tot de verlossing volkomen is. God is met ons op de weg naar de nieuwe aarde via de omweg van de oude aarde. Zoals Hij met Israël naar het land van melk en honing ging via de omweg van de woestijn van slangen en schorpioenen (Num. 14:39-45; Deut. 8:14-16). Waar

het op aankomt is de vraag of wij - behalve de verlossing - ook die weg naar de verlossing aanvaarden, ook op het punt van gemeentevernieuwing.

Al te rechtvaardig

Niemand op aarde is zo rechtvaardig dat hij goed doet zonder te zondigen, zegt de Prediker. De zonde is er ook nog en zij verstoort het leven van de gemeente en haar leden wel eens. Overgeestelijk is het geen zonde te willen zien; gevaarlijk is het geen zonde te kunnen zien. Er is een succeschristendom dat nauwelijks weet heeft van stilstand en geestelijke vermoeidheid, van onzekerheid en halfheid. Daar is de werkelijkheid uit het oog verloren. En waar het idealisme onrealistisch wordt, grijpt het vooruit in de tijd en omhoog naar God. Hij zal de gemeente het bruidskleed om de schouders vlijen. Johannes zag de bruid neerdalen uit de hemel, van God (Openb. 21:2). Op zijn tijd zal hij de stralende zijn, smetteloos en zonder gebrek. Wij weten, dat, als Hij geopenbaard zal zijn, wij Hem gelijk zullen wezen (1 Joh. 3:2). Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zullen ook wij met Hem verschijnen in heerlijkheid (Kol. 3:4). De gemeente die daarop niet wachten en het kromme niet dragen kan, zal daarvan de bittere vruchten plukken. Zeker, het recht God moet gehandhaafd en de zonde bestraft worden, maar: nederig. Wees niet te zeer rechtvaardig, waarschuwde Salomo, dat is: pas op voor rechtvaardigheid zonder ootmoet. Als van de Farizeeën - aan wie weinig vergeven was - die triomfantelijk een overspeelster aan het schandhout wilden nagelen. Wees niet te ijverig, als Jehu die Achabs huis moest uitroeien, maar die en passant de prinses uit Juda die bij Achabs zonen op visite kwamen („die zouden ook wel niet deugen”) ook maar ombracht. Rechtvaardigheid zonder nederigheid en

Inhoud

- 353 Drs W. Janse,
De zonde van het vooruitgrijpen (3)
- 354 Drs O. Mooiweer,
De inzet van de verkondiging (3 - slot)
- 355 Ds M. H. T. Biewenga,
Doleantie-herdenking (3)
- 356 T. Hoekstra,
Lees eens wat anders
- 356 Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- 357 Ds L. W. G. Blokhuis,
De wederkomst van Christus (1)
- 358 Prof. dr D. Holwerda,
Des te grotere genade (Jac. 4, 6)

ijver zonder geduld brengen verwoesting en verbijstering.

De liefde is lankmoedig

Wat is de bijbel dan vol van het onbegrijpelijke geduld van God met een ongehoorzaam volk. Met een Efraïm dat Hem niet diende, maakte Hij geen korte metten, maar had Hij eeuwenlang taai geduld. Vanwege zijn verbond bleef Efraïm Hem een lievelingszoon, een troetelkind (Jer. 31:20). Toen Jeruzalem de Profeet gedood had, deed Petrus op dat verbond nog een appél: Gij zijt de zonen van de profeten en van het verbond... God heeft in de eerste plaats voor ú zijn Knecht doen opstaan en Hem tot ú gezonden, om u te zegenen, door een ieder uwer af te brengen van zijn boosheden. Het tafellaken is bij Hem niet zomaar doorgesneden. Van die milde lankmoedige geduldige God navolgers te zijn en van zijn Zoon Jezus Christus, is onze roeping. Er is maar één ding dat werkelijk vernieuwing brengt: de liefde. Die liefde is niet blij over ongerechtigheid, maar zij is ook lankmoedig. Die liefde is goedertieren, niet opgeblazen, zij kwetst niemands gevoel, wordt niet verbitterd en eist niet meer dan ze verwachten kan. Die liefde is vruchtbaar. Zij vergaat nimmermeer.

De inzet van de verkondiging (3 - slot)

Een antithetische strekking

Als we het hebben over het getuigenis in deze wereld mogen wij niet vergeten, dat het evangelie geen zoetsappige aangelegenheid is. Het getuigenis heeft een antithetische strekking. Het brengt ons in een frontsituatie. Dat is Maarten Luther zich terdege bewust geweest toen hij schreef: „Als ik met luider stem en met de helderste uiteenzetting elk onderdeel van de waarheid Gods belijd, behalve juist dat puntje, dat de wereld en de duivel op dit moment aanvallen, dan ben ik niet bezig Christus te belijden, hoe krachtig ik Christus ook moge belijden. Waar de strijd woedt daar wordt de trouw van een soldaat bewezen, en standvastig te zijn op heel het overige slagveld, is slechts vlucht en schande, als men op dat punt versaagt.” De H. Schrift heeft het ergens over apologie, niet in de zin van verweer om eigen gelijk te bewijzen, maar in de betekenis van getuigenis. Petrus vermaant de gelovigen altijd bereid te zijn tot verantwoording (I Petrus 3:15). Altijd bereid, dat betekent ook: altijd gereed, altijd bekwam. Het is frappant, dat genoemde tekst staat afgedrukt op de titelpagina van de Nederlandse Geloofsbelijdenis van Guido de Brès.

Zo legde men met de konfessie rekenschap af onder meer voor Filips II om te laten zien, dat de beschuldiging van revolutie en ketterij ten aanzien van de reformatische christenen laster was. In die lijn moeten wij handelen. Wie weet wat de Heilige Geest dan nog via dat getuigend spreken en schrijven in ons hedendaagse samenleving in ons land en daarbuiten wil doen. De Heilige Geest staat immers voor niets. Wij breken vaak ons eigen getuigend optreden in deze wereld bij voorbaat af door ons kleingeloof. Waarom verwachten we geen grote dingen van onze grote God?

Dan pas kunnen we ook grote daden in zijn dienst verrichten. We zullen uiteraard dus ons eigen getuigenis volledig hebben af te stemmen op de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament. Eveneens zullen we daaraan het getuigenis van anderen hebben te toetsen.

Daarom behoort het werkelijk tot de wezenlijke inzet van de verkondiging, dat aktueel de nodige informatie wordt verschaft over wat er gaande is in kerk, staat en maatschappij. Dat laatste is een oude trits, die toch ook in deze tijd duidelijk functioneren kan. Als op 8 maart 1794 de burgerij het feest van Vrijheid, Gelijheid en Broederschap viert en van de preekstoel wordt geroepen: „Dit is van de Here geschied, het is wonderlijk in onze ogen!” wordt er gezwaaid met de vlag van de revolutie. Het blijkt dan, dat ook in de kerk de geest der Verlichting is doorgedrongen en het merendeel der predikanten patriottisch heeft gemaakt. Maar het reformatisch erfgoed is prijsgegeven en de belijdenis verkwanseld. Men heft eigen denkbaarheid en wetenschap op het schild. Maar een dergelijke verstandsreligie staat haaks op het

DOOR O. MOOIWEER ENSCHEDÉ

bijbels getuigenis en is daarom te typeren als valse profetie.

Het leven met God

Het leven met God wordt in de Bijbel op verschillende manieren onder woorden gebracht. Bekend is de uitdrukking: wandelen met God zoals dat geldt van Henoch en Noach. Dat wandelen met God betekent niet, dat men zich terugtrekt uit dit nietig aards gewemel. De schriftuurlijke invulling van deze duidelijke uitdrukking laat een verzeilen in mysticistische wateren niet toe. Als Henoch zich tot God gewend heeft en het contact met de Here optimaal funktioneert, houdt dat niet in, dat hij zich aan zijn huwelijks- en gezinsverplichtingen onttrekt. Er staat in Genesis 5, dat hij zonen en dochters verwekte. Hij nam deel aan de samenleving van mensen van vlees en bloed. Maar hij deed dat vanuit zijn geloof! Daarvan wordt getuigd door de briefschrijver aan de Hebreënen in hoofdstuk 12 waar we ettelijke heiligen, die in het geloof actief zijn geweest, tegenkomen. Een man als Noach viel gewoonweg op onder zijn tijdgenoten. Hij was rechtvaardig en onberispelijk. Je kon eigenlijk geen vinger op hem leggen. Hij leefde coram Deo - in tegenwoordigheid van God. (Genesis 6:9).

Zo was Noach een fenomeen in een dekadente wereld, die riep om het oordeel van God in de verschrikkelijke zondvloed. Wandelen met God d.i. rekening houden met de Allerhoogste in kleine en grote dingen van je leven.

Steeds vragen: Here, wat wilt Gij,

dat ik doen zal? Wandelen met God verraadt een vorm van intimiteit in de omgang. Als je met iemand wandelt veronderstelt dat in doorsnee, dat je met die bewuste persoon vertrouwd bent of vertrouwd wilt raken. Je wisselt allerlei gegevens uit. Je kunt je problemen en zorgen aan de ander echt kwijt. Er is iemand, die gedurig en intens in liefde naar je luistert. Wandelen, dat ademt dus een sfeer van rust en vrede. Het leven met God houdt in, dat je je leven in het gesprek met Hem volledig openlegt. Je hebt voor Hem niets te verbergen.

En je stelt je tegelijkertijd helemaal open voor zijn adviezen. Je laat je leiden door zijn raad (zie Psalm 73). Dat gaat aan de opname in heerlijkheid, soms na een lang leven, vooraf. Het is opvallend, dat ook in het laatste Bijbelboek deze uitdrukking voorkomt. In de brief van de verhoogde Christus aan zijn gemeente te Sardes - een gemeente tussen dood en leven - komt bij alle kritiek en dreiging toch ook de glansrijke belofte voor: „Wie overwint, zal aldus bekleed worden met witte kleren;...” (Openbaring 3:5a). Maar in het vers daaraan direct voorafgaande wordt gemeld, dat er enkele personen te Sardes zijn, die hun kleren niet bezoedeld hebben en die met Christus in witte kleren zullen wandelen... Bij een feestmaal behoort feestkleding! Bij het leven met God moet men niet alleen op de uiterlijke dingen afgaan. Iemand kan naar buiten toe volkomen korrekt in allerlei verbanden met de mensen verkeren terwijl hij bij alle kerkelijkheid toch niet het werkelijke contact met God kent.

Ds G. Lugtigheid, die destijds geref. predikant in Zeist was (hij is later naar Zwolle vertrokken) en die ik in mijn Utrechtse jongensjaren dolgraag hoorde, vertelde in een preek eens het volgende verhaal: „In Leens (Gr.), waar ik een tijdje predikant ben geweest was het de gewoonte, dat de jongemensen van de gemeente niet op of rondom Pasen belijdenis van het geloof aflegden, maar het hele jaar door in kleine groepjes zich aanmeldden om via openbare geloofsbelijdenis tot het Heilig Avondmaal te worden toegelaten. Nu was daar een meisje, dat al wat ouder was en dat zich nog nooit bij zo'n groepje had aangesloten. Toen ik haar eens na de katechisatie daarover in de konsistoriekamer aansprak, stelde ik haar de vraag: En waarom doe jij nu niet eens belijdenis? Zij antwoordde: Dominee, ik zou niet weten waarom ik dat zou moeten doen. Jezus zegt mij helemaal niets. Want de zonde zegt mij niets. Ik heb daar helemaal geen aanraking mee, met die sfeer waarin u altijd leeft en spreekt. Nu moet u weten, dat dat meisje een heel korrekt kind was uit een heel korrekt

gezin. Ze was lief voor haar ouders thuis en liep nooit buiten het paadje. Daar heeft u een intens gevaar van onze gereformeerde traditionele wereld. Dat de dingen aanvaard worden, maar niet met het hart! Dat men 's zondags twee keer naar de kerk gaat en dat men toch Jezus niet kent.”

Ja, leven met God, dat is een zaak van de buitenkant, omdat het een zaak van de binnenkant is. Wie zijn hart aan de Here gegeven heeft en belijdt niet buiten Hem te kunnen, kan geen verstoppertje spelen in de wereld. Op deze dingen moet in de verkondiging regelmatig gewezen worden.

Het behoort wezenlijk bij de inzet van de rijke, ontdekkende prediking van het heilig evangelie.

De verwachting van Christus' komst

De vraag wordt regelmatig gesteld of wij ook werkelijk verlangen naar de wederkomst van Christus. Nu heeft ds W. G. Visser uit Utrecht enige tijd geleden toen hij daarover een referaat hield voor onze theologische studenten, erop gewezen, dat het niet juist is te spreken van de wederkomst van de Heiland. *Het woord wederkomst komt nergens in de Bijbel voor.* Het gaat aldus ds Visser om dat ene komen van Christus, dat Hij op de jongste dag voltooien, vol-eindigen zal. En wannéer Hij precies die komst afronden zal, weet niemand. Wij hebben wat dat betreft een inbreng via onze gebeden en onze levenshouding. Ds Visser gebruikte in dat kader twee beelden.

Het eerste beeld was dat van een lifter, die na lang vergeefs aan de kant van de weg gewacht te hebben, plotseling bij een naderende auto denkt: Die chauffeur zal mij vast wel oppikken, maar kijk, ook die wagen gaat aan zijn neus voorbij. De emeritus-pastor uit Utrecht gebruikte voorts het beeld van een glas water. Langzamerhand raakt dat glas vol. Bij de laatste druppel als het glas tot de rand toe gevuld is met water, komt het einde. Het-zich-richten op de jongste dag is alleen te verstaan vanuit de gemeenschap met de verhoogde Christus. En juist in moeilijke tijden leert men extra inschatten wat de troost is, die gelegen is in de belofte van Christus' voleindigde komst in deze wereld. Luther sprak van die lieve jongste dag! Hij wist, dat hem dan eens recht gedaan zou worden. Een kerkstrijd kan de verwachting van de laatste werelddag in het leven van geplaagde kinderen van God enorm intensiveren. Wij moeten ons via de verkondiging de vraag laten stellen of wij die werkelijke betrokkenheid kennen op de grote dag van Christus' toekomst. Of interesseren wij ons daarvoor steeds minder, omdat wij worden opgeslorpt door duizend en één andere

dingen, die ons belangrijker voorkomen? Mag om zo te zeggen de toekomstverwachting zoals de Bijbel die onder woorden brengt en waartoe de getrouwe verkondiging aanspoort, in de achterbak van onze levensauto meerijden? Of denken sommigen onder ons: Als Jezus komt, komt er een eind aan mijn prille geluk, knapt mijn horizontale toekomstverwachting en levensopbouw af? Ik zit hier beneden nu net zo lekker, waarom plotseling dan dat andere, die doorkruising van de kant van de hemel? Maar we moeten ons bewust zijn, dat Christus' komst *niet* ons levensgeluk *beëindigt*, maar *voltooit*! Het gaat ons toch als alleenstaande in de maatschappij of in ons huwelijk en gezin om die grote Koning, die tot ons komt in 's HEREN Naam?! Welnu, pas op de nieuwe aarde komt de diepste dimensie van ons leven als mens tot volle ontplooiing. Dan zijn wij

voor altijd bij en mét de Here! Dat was voor Paulus het hoogste. Als een jongen en een meisje - ik ben mij bewust van de zwakte van het beeld - eerst plm. 200 km van elkaar vandaan zitten en elkaar hoogstens één keer in de zoveel weken kunnen ontmoeten, wordt het toch als een geweldig winstpunt beschouwd als ze na jaren in dezelfde stad komen te wonen en elkaar bijna dagelijks zien?! Zo is het ook in dit opzicht.

Nú ver van Christus in de vreemde, straks altijd bij Hem en mét Hem, delend in zijn volle gemeenschap. Dat is toch het pluspunt voor een christenmens?! Dan is de verwachting vervuld en de HERE Gol volstrekt en onbetwist alles in allen. Men mag de laatste dingen niet verwaarlozen!

Ook déze dingen horen wezenlijk tot de inzet van de verkondiging. „Waakt dan, want gij weet de dag noch het uur” (Matth. 25 : 13).

den om nu ook eens het positieve te benadrukken: de regentenkerk van 1886 is geworden de Christus-belijdende volkskerk van 1986; de reglementenbundel uit 1816 is vervangen door de volwaardige kerkorde van 1951; de vrijzinnigheid is van hoofdstroming randstroming geworden; en heel veel broeders en zusters in Christus zijn via het kanaal van die grote Hervormde kerk tot geloof gekomen in hun en onze Heiland Jezus Christus.

De apostel Paulus verblijdde zich erover, dat Christus verkondigd werd, zelfs als dat gebeurde door mensen met onzuivere bedoelingen (Filip. 1 : 18). Zouden wij dan niet des te meer reden hebben, om ons te verblijden over het vele goede, dat onze hemelse Vader in en door de Ned. Herv. kerk gegeven heeft en nog geeft?

Wij zijn gewend de Here te danken, omdat Hij voor ons als Ned. Geref. kerken zorgt en ons bewaart. En terecht. Wij hebben veel ontvangen om dankbaar voor te zijn. Maar zou nu de herdenking van honderd jaar Doleantie geen goede reden zijn, om de Here ook eens te danken omdat Hij voor de Ned. Herv. kerk gezorgd en haar op een onvermoede manier bewaard heeft? Ontdekken we, als we toen en nu naast elkaar leggen, niet een heleboel stof tot dankbaarheid?

De schare

Ik zou hier nog iets anders naar voren willen brengen; iets dat te maken heeft met „de schare”, die tweede, wijdere cirkel van de Ned. Herv. kerk. Wie behoren er zoal tot die „schare”? Wel, dat zijn allen, die ingeschreven staan in de registers van de kerk, maar die zelden of nooit in de kerk komen. Het zijn met name heel veel doopleden en geboorteleden (= niet-gedoopte kinderen van Hervormde ouders).

Wij staan daar vreemd tegenaan te kijken. Het is ook een manier van kerk-zijn, die voor ons onmogelijk is. En juist op dat laatste punt zou ik willen inhaken om te proberen iets positiefs te ontdekken in het bestaan van die schare.

Voor ons onmogelijk, schreef ik daarnet. Immers: wie bij ons afhaakt, komt dikwijls onmiddellijk in de buitenkerkelijkheid terecht (ik heb het nu uiteraard niet over hen, die bewust kiezen voor een andere geloofsgemeenschap). In de Ned. Herv. kerk zit tussen het meelevend kerklid zijn en de buitenkerkelijkheid als het ware nog een brede buffer, en dat is: die schare. Anders gezegd: de schare fungeert als vangnet boven de buitenkerkelijkheid.

Men zou kunnen zeggen: Nu ja, dat is een mooi idealisme, maar 't stelt natuurlijk niks voor. Maar wie dat zegt, vergist zich, naar mijn overtuiging. Typerend voor die

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

schare namelijk is het, dat velen die ertoe behoren weliswaar zelden of nooit in de kerk komen, maar toch wel degelijk prijs stellen op de naam Nederlands Hervormd. (Hierin zit ook iets van het „Hervormde kerkgevoel”; dat is er wel zeker!) Bij een opname in een ziekenhuis of een verpleeghuis zullen zulke mensen dan ook bijna altijd opgeven, dat ze Hervormd zijn; en bij een volkstelling zie je precies hetzelfde.

Opnieuw liggen de kritische kanttekeningen natuurlijk voor het oprapen. Maar weer zou ik het positieve willen benadrukken: de deur staat tenminste nog op een klein kiertje open, er is nog een dun draadje, dat deze mensen verbindt met de kerk en met de Here. Natuurlijk: je zou graag willen, dat die deur wagenwijd openstond, en dat het dunne draadje een dikke kabel was. Maar dit is er dan tenminste nog.

Wij, als kleine kerken, zijn die schare allang kwijtgeraakt. Deze manier van kerk-zijn - ik schreef het al - is voor ons onmogelijk. Er is op dit punt een duidelijk verschil tussen enerzijds de Nederlands Hervormde kerk en anderzijds de kleinere kerken.

Ik zou ervoor willen pleiten om dat verschil niet als uitsluitend negatief te zien. Wij moeten van de Hervormde kerk niet vragen te worden als wij, en de Hervormde kerk moet van ons niet vragen te worden als zij. We hebben ieder onze eigenheid, en we hebben ieder de opdracht om die eigenheid dienstbaar te maken aan en vruchtbaar te maken voor het Lichaam van Christus.

Geref. Vrijgemaakt

Tenslotte, veel korter, nog iets over onze Gereformerd Vrijgemaakte broeders en zusters. Naar aanleiding van het Doleantie-forum vind ik het de moeite waard twee positieve punten te noteren.

In de eerste plaats, dat de aanzet tot dit forum gegeven is door leden van de Vrijgemaakte kerk; op hun persoonlijk initiatief is het

Doleantie-herdenking

(3) *Vandaag nog een aantal overpeinzingen, voortspruitend uit het op 8 oktober in Zoetermeer gehouden Doleantie-forum.*

Eerst een paar opmerkingen die betrekking hebben op de Nederlands Hervormde kerk, en dan nog iets over de Gereformeerde kerken Vrijgemaakt.

Ned. Herv. kerk

Dominee Poot (N.H.) karakteriseerde in zijn korte inleiding (ieder van de vijf predikanten kreeg daar vijf minuten voor) de Hervormde kerk als een Christus-belijdende volkskerk. Hij tekende de N.H. kerk als een middelpunt met twee cirkels daar omheen. Het middelpunt is het Evangelie van Christus en de verkondiging daarvan. Rondom dat middelpunt vormt zich een eerste cirkel: de gelovige belijders. En daar buiten omheen zit nog een tweede, veel grotere cirkel: de „schare”, zoals ds Poot dat noemde.

De belijdenis

Later op de avond, tijdens het forumgesprek, ontspan zich op een gegeven moment een discussie tussen enerzijds ds Poot, en anderzijds ds Peels (Chr. Geref.) en ds Ulehake (Geref. Vrijg.). De beide laatsten spraken ds Poot aan op de handhaving van de belijdenis in de Ned. Herv. kerk. Wat doet men in de Hervormde kerk met hen, die afwijken van de belijdenis? In artikel X van de Hervormde kerkorde van 1951 wordt gezegd, dat de kerk weert al wat haar belijden weerspreekt. Maar gebeurt dat ook echt? Funktionneert artikel X in de praktijk?

DOOR M. H. T. BIEWENGA ZOETERMEER

Nu zijn dit stellig vragen, die gesteld moeten worden. De N.H. kerk heeft er zelfs recht op om hierop aangesproken te worden. De Christelijke liefde wordt immers een karikatuur van zichzelf, wanneer haar hoogste wijsheid zou bestaan in de volstrekte vrijblijvendheid van de oeverloze tolerantie.

Toen en nu

En toch is er dunkt me, juist bij een herdenking van de Doleantie van honderd jaar geleden, ook ruimte voor een benadering vanuit een andere invalshoek.

Laten we nu eens naast elkaar zetten de Ned. Herv. kerk van 1886 en die van 1986. Wat is er dan veel veranderd in 100 jaar! Beter gezegd: wat is er veel ten goede veranderd, wat is er veel verbeterd in honderd jaar!

Natuurlijk: daar zijn op een heleboel punten best kritische kanttekeningen bij te maken - en in onze vrijgemaakte traditie hebben wij daar ook een scherp oog voor ontwikkeld - maar er is alle re-

Doleantie Comité gevormd, dat uiteindelijk de forum-avond organiseerde. En in de tweede plaats zijn er de (voorlopige) resultaten van een op de avond zelf gehouden enquête. Daar moet je uiteraard niet te veel uit willen afleiden, maar 't is in elk geval al iets, dat het Comité konkludeert, dat de waardering van de avond in gelijke mate positief is door alle kerken heen. De Vrijgemaakte predikant, dominee Ulehake, heeft zich in het forum niet

geprofileerd als een „ware-kerkman”; hij was gewoon één van de vijf collega's. Kennelijk is daar dus ruimte en zelfs waardering voor in Vrijgemaakte kring. Deze beide konstateringen zou ik als lichtpuntjes willen beschouwen in de relatie met deze kerken, die ons, niet alleen historisch gezien, het meest nabij zijn. Wie weet, misschien zijn het in het winterse landschap kleine voorboden van een naderende lente. Dat geve God.

Lees eens wat anders

Dit wordt een stukje, speciaal voor scholieren. Over niet al te lange tijd beginnen de tentamens weer en van te voren moeten de befaamde literatuurlijsten worden opgesteld. Elk jaar zitten scholieren weer met de vraag welke boeken ze voor die tentamens zullen lezen. Ik wil hieronder een paar hints geven waar ze misschien hun voordeel mee kunnen doen.

Allereerst zou ik tegen iedereen die een tentamen moet doen, willen zeggen: verplaats je eens in de situatie van de leraar die het tentamen moet afnemen. Stel je voor dat je dat werk nu al een aantal jaren hebt moeten doen. Dan is het een verademing als een leerling eens met een wat originele lijst op de proppen komt, niet zo één van dertien-in-een-dozijn, maar

DOOR
T. HOEKSTRA
ZWOLLE

één die duidelijk blijkt geeft van een persoonlijke keuze. En wie dat niet lukt, laat die dan in elk geval eens een paar boeken lezen die niet op

de traditionele lijsten voorkomen. En láát nou maar die Herberg met het hoefijzer, Orpheus in de dessa, Oeroeg en Het bittere kruid! O, het zijn heus wel goede boeken, daar niet van, maar het wordt voor een leraar zo'n afgezaagd programma. In de tweede plaats: die leraar kan ook niet alles lezen. Hij heeft het in de tijd van het schoolonderzoek al druk genoeg, aan lezen komt hij dan nauwelijks toe. Wat doet hij dus? Hij grijpt óók een uittrekselboek uit zijn kast, als hij een boek tegenkomt dat hij niet kent of dat hij niet zo helder meer voor de geest heeft. En ze staan er heus wel: Literama, Studeo, Gielen, om maar een paar te noemen. Maar ik heb sterk de indruk dat veel van mijn collega's nauwelijks op de hoogte zijn van het bestaan van Uitgelezen en van de besprekingen door Werkman: Aangekruist en Boekopener. Ten eerste aanbevelen overigens! Het is te betreuren dat ook christelijke leraren dikwijls zo weinig interesse hebben voor boekbesprekingen vanuit een christelijke visie. En tóch is het goed juist van zo'n christelijke visie kennis te nemen want uiteindelijk draait het bij elk goed literair werk toch om de vraag: wát heeft de schrijver ons te zeggen?

Wat de leraar die een béetje bij de tijd is, wél bezit, dat is: Prisma Uittrekselboek. Daarvan is nu ook

een tweede deel verschenen. Ik zou zeggen: kóóp die boeken! Er worden moderne romans in behandeld, ook minder bekende (!) en dat gebeurt op zó'n manier dat er voor de leerling bijna niets te doen overblijft. Je hoeft alleen nog maar het besproken boek te lezen, de bespreking ervan goed te bestuderen en op het tentamen kan je weinig meer gebeuren. Die Prisma boeken hebben één bezwaar: een leraar kan bijna geen vraag meer bedenken die daar niet beantwoord is.

Wie zich afvraagt, welke romans hij misschien interessant zal vinden, kan eerst eens de samenvattingen doorlezen en dan zijn keuze maken. Het nadeel is dan natuurlijk wel dat de afloop van het verhaal al bekend is, maar het voordeel weegt daar wel tegenop: je hebt nu minder kans aan een boek te beginnen dat je niet kan boeien. En „technisch” zijn die Prisma Uittrekselboeken erg goed. Alle bekende elementen uit de moderne romananalyse komen er aan de orde, ook aan de thematiek wordt de nodige aandacht besteed. Het is jammer dat de samenstellers geen of heel weinig aandacht besteden aan de ethische waarde van de besproken werken, maar dát is dan ook iets waar de lezer zélf nog maar eens over na moet denken. Het is trouwens, ik zei het al, een onmisbare zaak bij elk boek dat je leest. En daarbij kunnen vooral de besprekingen van Werkman een goede steun zijn.

De uitgever van Prisma heeft overigens méér in zijn fonds dat de moeite waard is. Er is nu een nieuwe serie Nederlandse Letterkunde; ik vestig speciaal de aandacht op het deel over de Historische roman. En verder noem ik de nieuwe uitgave van een boekje dat tamelijk zeldzaam geworden is, maar dat waarschijnlijk bij jongeren wel in de smaak zal vallen: „Uit het Leven”, door Arij Prins.

Uiteraard kan ik niet aan het opsommen blijven. Ik wil alleen nóg eens noemen: „Joab”, door Hellema. Het verwondert me dat dit boek niet méér belangstelling heeft gekregen. Tenslotte is er natuurlijk het laatste boek van Maarten 't Hart: „De Jacobs ladder”. Wie het met mijn kritiek (Opbouw 7-11-86) niet eens is, moet me maar eens schrijven. Succes bij de tentamens, en: lees eens wat anders dan iedereen!

Prisma Uittrekselboek, deel 1 en 2. Uitg.: Het Spectrum, Utrecht. Uitgelezen, acht delen. Uitg.: Ned. Bibliotheek en Lektuurcentrum, Den Haag.

H. Werkman: Aangekruist en Boekopener. Uitg. De Vuurbaak, Barneveld.

Hellema: Joab. Uitg. Querido, Amsterdam.

M. 't Hart: De Jacobs ladder. Uitg. Arbeiders Pers, Amsterdam.

Zoals de boom valt (1)

St. Antonius is een gloednieuw verpleeghuis in het hartje van Rotterdam.

De afdelingen dragen de namen van de evangelisten. Op „Mattheus” verblijven demente bejaarden.

Broeder Meus (73) is tot zichzelf ingekeerd en reageert nauwelijks meer op bezoek. Maar hij kent me nog: „Dag dominee!”. Dat is heel wat.

We schuifelen samen door de lange gang.

Voor de deur van zijn kamertje heeft iemand een plas gedaan.

Ik verdenk er het vrouwtje van, dat zich gedeeltelijk heeft ontkleed en dat nu als een furie op ons afkomt: ze giet een stortvloed van de gemeenste en liederlijkste aantijgingen over me uit, en dicht me schunnigheden en vuilakkerijen toe, waarvan de grootste smeerlap rode oortjes krijgen zou. Haar vocabulaire is die uit de rosse buurt: ze is kennelijk „in het leven” geweest.

Hoe zielig! Niets meer aan te doen!

Zoals de boom valt! ...

Even later zitten we rustig tegenover elkaar in zijn kleine, nette kamerje.

Direkt kom ik tot mijn doel: ik zing voor hem psalmen uit de

Pastorale Notities

DOOR
G. VANDEN BRINK
ROTTERDAM

oude berijming.

Schriftlezing zegt hem niets meer. Zelfs bij de bekende gedeelten blijven zijn ogen dof. Of hij reageert lacherig, alsof ik een mop verkocht.

Als ik zing, is dat anders. Dan is hij stil, wel naar binnen-gekeerd, maar hij schijnt toch te luisteren.

Ditmaal wordt het psalm 34. „Ik loof den HEER mijn God; mijn zang klimt' op naar 't hemelhof;

Mijn mond zing' eeuwig tot Zijn lof, om mijn gelukkig lot.”

De verzen ontroeren me altijd weer. Mensen van mijn generatie hebben (dikwijls van hun jeugd af aan) de Here gediend met en in deze psalmen, samen met vader en moeder, broers en zussen. Het is dus geen opgave voor me. Ik zing met m'n hart. Heerlijk dat dat zo vrij kan in dit kamertje!

Het éne couplet volgt na het andere.

— Komt, maakt God met mij groot ...

— Des HEREN engel schaaft...
— Komt kind'ren hoort naar mij ...

Als ik de psalm uit heb vind ik het welletjes.

Ik sluit mijn psalmboek, klaar voor het kort gebed.

Dan, ineens, opent de zwijger zijn mond voor een protest:

„Nou? Wil 't niet meer?”

Onze broeder wenst een toegift. En hij krijgt die.

Hoewel hij een ogenblik later al weer is teruggezaakt in zijn afasie en zelfs nauwelijks reageert als ik afscheid neem.

Onder de wandeling van „Mattheus” naar de parkeerpaal, constateer ik geheel bevangen te zijn door de tegenstelling tussen twee mensen, die ik ontmoette en de taalwerelden, waarin ze verkeren.

De één die van de hoerenbuurt, de verloedering.

De ander die van de psalmen Davids (oude berijming).

Zoals de boom valt, blijft hij liggen.

Met hoeveel ernst wezen de vaders ons op het „heden der genade”.

Vandaag, nu ge Zijn stem hoort, Hebr. 4 : 7; Ps. 95 : 7.

Of, zoals de Prediker het zei:

„Gedenk dan uw schepper in uw jongelingsjaren, voordat de kwade dagen komen” (12 : 1). In het mooie, nieuwe Antonius.

De wederkomst van Christus ⁽¹⁾

(Toespraak voor de Vrouwencontactdag 1986)

In het jaar 1898 bracht Willem II, keizer van Duitsland, een bezoek aan Jeruzalem. Hij reed toen met groot gevolg door de Jaffastraat, nog steeds een bekende en drukke straat in Jeruzalem. Bij die gelegenheid is een triomfboog opgericht in de Jaffastraat, ter ere van het keizerlijke bezoek. Het opschrift in het Hebreeuws en in het Duits luidde: „Gezegend is hij, die komt in de naam van de Eeuwige. Wij groeten u vanuit het huis van de Eeuwige.” Toen ik een foto van die triomfboog zag, kon ik de gedachte niet onderdrukken: dit was een antichrist, een tegenstander van Christus, die zich stelt in de plaats van Christus.

Want deze eer komt alleen aan de Heiland der wereld toe.

Als we spreken over de wederkomst van de Here denken we aan Jeruzalem. Tot die stad heeft onze Here gezegd: Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt en stenigt, wie tot u gezonden zijn, hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen vergaderen, gelijk een hen haar kuikens onder haar vleugels vergadert, en gij hebt niet gewild. Zie, uw huis wordt aan u overgelaten. En daarop liet de Heiland deze woorden volgen: Want Ik zeg u, gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat gij zegt:

Gezegend Hij, die komt in de naam des Heren!

Die eer komt aan geen enkele aardse koning of keizer toe. Die eer komt alleen toe aan de grote Koning van Israël, de Messias Jezus!

Met de wederkomst van Christus bedoelen we de tweede komst van de Here Jezus op aarde. Daar is bijzonder veel van te zeggen. Van alles wat in het Oude Testament werd geprofeteerd over de Zoon des mensen is minstens de helft van toepassing op zijn komende heerlijkheid en heerschappij op aarde. En in het N.T. zijn niet minder dan 319 teksten gewijd aan de wederkomst van Christus. U weet hoe de Bijbel eindigt: Hij, die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom spoedig. Amen, kom Here Jezus! De genade van de Here Jezus zij met allen.

Christus Zelf betuigt dit. Hij antwoordt op het gebed van de Geest met de belofte: ja, Ik kom. Spoedig!

In zijn komst ligt de enige hoop voor de gelovigen en de gerichten, die aan zijn komst voorafgaan en daarmee samengaan mogen wij nooit wegschuiven om die wederkomst van Christus maar zo vriendelijk mogelijk te doen plaats vinden of nog liever helemaal niet. Wie aan het boek Openbaring toevoegt, God zal hem toevoegen de plagen, die in dit boek beschreven staan en wie van de woorden van het boek dezer profetie afneemt, God zal zijn deel afnemen van het geboomte des levens en van de heilige stad, die in dit boek be-

DOOR L. W. G. BLOKHUIS WAPENVELD

schreven staan. Dit boek is door de Here Zelf geijkt. Dat bepaalt de houding, die ons als gelovigen past. De goede houding van de gelovigen, de juiste houding van de gemeente is die van de apostel Johannes, die tot slot uitroept: Amen, kom, Here Jezus.

Dit woord: Kom, Here Jezus, is één van de belangrijkste maatstaven om de echtheid van het geloof en van de Christelijke gemeente te toetsen.

Nu komt het bij het spreken over de wederkomst van Christus op goed onderscheiden aan. Eigenlijk is heel de Bijbel vol van het komen van de Messias. Het is één komen van de Zoon van God, dat ons beschreven en voorspeld wordt. De Here Jezus heeft Zelf van zijn komen in verschillende zin gesproken.

We zullen proberen vandaag zo dicht mogelijk bij de Schrift te blijven. Daarin vinden we voorspellingen van de eerste komst van Jezus op aarde, die letterlijk vervuld zijn. Ik hoef u alleen maar te herinneren aan de teksten die onze kinderen in december leren en op het Kerstfeest opzeggen. De teksten van de Advent, de komst van de Verlosser. De teksten die spreken over de maagd, die moeder werd, over het kleine Bethlehem Efratha, over de intocht in Jeruzalem op een ezel en U kunt ze zelf wel aanvullen. Al die profetieën zijn letterlijk vervuld.

Zo zullen ook alle profetieën aangaande de wederkomst van de Here letterlijk vervuld worden. Onze Heiland heeft veertig dagen na zijn opstanding de aarde verlaten. Hij werd opgenomen, terwijl zijn apostelen het zagen en een wolk onttrok Hem aan hun ogen. En toen zij naar de hemel stonden, terwijl Hij henenvoer, zie, twee mannen in witte klederen stonden bij hen, die ook zeiden: Galilese mannen, wat staat gij daar en ziet op naar de hemel? Deze

Jezus, die van u opgenomen is naar de hemel, zal op dezelfde wijze wederkomen als gij Hem ten hemel hebt zien varen. Op dezelfde wijze, met een wolk, zichtbaar, zal de Here wederkomen naar de aarde.

Er moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de wederkomst van Christus op aarde en de daaraan voorafgaande komst van Jezus Christus in de lucht. In het komen van de Messias zijn verschillende fazen te onderscheiden. De Heilige Schrift spreekt sober over de manier van zijn wederkomst. De tweede komst van Christus wordt in het N.T. vaak aangeduid met het woord parousia. Dat woord betekent: tegenwoordigheid, aanwezigheid en het wordt in het N.T. speciaal gebruikt om de terugkomst van de Here Jezus op aarde aan te duiden. Het is in onze Bijbels vertaald met: komst. We lezen over zijn komst, de komst van de Zoon des mensen, de komst van onze Here Jezus. Daarbij hebben we steeds te denken aan zijn lichamelijke tegenwoordigheid, zijn zichtbare aanwezigheid.

Eigenlijk lezen we in de Bijbel nergens de woorden „de wederkomst van Christus”. We lezen wel vaak, dat Jezus, na een tijdlang afwezig en verborgen te zijn geweest en daarna opnieuw gekomen te zijn, weer tegenwoordig zal zijn en dan aanwezig zal blijven. De parousia, de „komst” wil zeggen: de Here Jezus zal present zijn en blijven op aarde bij zijn volk.

We moeten zijn komst in de lucht, waarvan we lezen in I Thess. 4, niet vereenzelvigen met zijn wederkomst op aarde. Over die laatste gaat het vandaag vooral.

Wanneer zal de wederkomst van de Here plaats vinden?

Het tijdstip daarvan valt niet te berekenen, omdat de Vader daarover de beschikking aan Zich gehouden heeft.

Maar we weten, dat Hij komen zal als de Koning der koningen en de Heer der heren. Aan de tekenen der tijden kunnen we in onze dagen zien, dat zijn komst snel dichterbij komt. Maar van die dag en dat uur weet geen mens. Daarom hebben we, nu de tijdstippen zo'n duidelijke taal gaan spreken, waakzaam te zijn. De dag des Heren komt als een dief in de nacht. En toch zal de komst van Christus voor alle mensen over de hele aarde zichtbaar zijn.

Als we de vraag beantwoorden hoe de wederkomst van de Here zal plaats vinden kunnen we in ieder geval zeggen, dat Christus in men-

selijke gedaante zal verschijnen, want Hij komt als de Zoon des mensen. De vraag of heel de wereld de wederkomst van Christus zal zien, wordt door de Bijbel bevestigend beantwoord: Zie, Hij komt met de wolken en elk oog zal Hem zien.

Dat wij en alle mensen de Heiland zullen zien blijkt ook uit de twee andere woorden, die de Bijbel voor de wederkomst gebruikt: openbaring, en: verschijning.

De apostel Paulus schreef in het begin van zijn eerste brief aan de Korinthiërs: gij komt ten aanzien van geen enkele genadegave tekort, terwijl gij uitziet naar de openbaring van onze Here Jezus Christus. Onze Here wordt geopenbaard. Hij wordt onthuld. We zullen Hem zien.

In dezelfde brief lezen we (I Kor. 4:5): Daarom, velt geen oordeel vóór de tijd, dat de Here komt, die ook hetgeen in de duisternis verborgen is, aan het licht zal brengen en de raadslagen der harten openbaar maken. En dan zal aan elk zijn lof geworden van God. Het klinkt wat vreemd als we horen, dat Paulus de gemeente vermaant geen oordeel vóór de tijd te vellen, als of zij later toch wel oordelen mocht, maar het is toch niet vreemd. De tijd waarop de gemeente oordelen mag, zoals het in Korinthe gebeurde, lichtvaardig en onrechtvaardig, breekt nooit aan. Maar er breekt wel een tijd aan, waarin de gemeente met de Here mee oordelen zal. Dat horen we in I Kor. 6:3. Daar vraagt Paulus: Weet gij niet, dat wij over engelen oordelen zullen?

De heiligen zullen de wereld oordelen. Bij die wereld horen ook de engelen. Christus is de Wereldrechter. Maar Hij oordeelt niet alléén. Hij zal zijn gemeente inschakelen bij het oordeel. Als zelfs engelen voor de vierschaar van Christus en de zijnen zullen moeten verschijnen, hoeveel te meer moet de gemeente dan in staat gebracht worden om te oordelen over alledaagse zaken.

Christus zal bij zijn komst vergezeld zijn van alle verlore heiligen. De gelovigen, die bij hun leven opgenomen worden in de lucht en de gelovigen, die zullen delen in de eerste opstanding zullen dan met Christus zichtbaar worden. Dat leest U in Koloss. 3:4. Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zult ook gij met Hem verschijnen in heerlijkheid.

Daaraan kunnen we ook denken als we het slot van I Thess. 3 lezen: u doe de Here toenemen en overvloedig worden in de liefde tot elkander en tot allen - zoals ook wij gezind zijn jegens u, - om uw harten te versterken, zodat zij onberispelijk zijn in heiligheid voor onze God en Vader bij de komst van onze Here Jezus met al zijn heiligen.

(wordt vervolgd)

Des te grotere genade (Jac. 4, 6)

De beginwoorden van Jac. 4, 6 hebben de verklaarders heel wat hoofdbrekens gekost. Ik geef een kleine bloemlezing van vertalingen en verklaringen.

Vertalingen

De Leidse vertaling luidt aldus: „Maar Hij geeft des te groter genade”. Daarmee stemt overeen de NBG-vertaling, behalve dan dat deze na „geeft” nog toevoegt „dan ook”. Evenzo doen de Willibrordus en Van Stempvoort-De Vries. Deze toevoeging, die niet zozeer een vertaling als wel een verklaring is van de grondtekst, wijst erop, dat men de tekst zo heeft verstaan: God vraagt wel veel - Hij eist nl. 's mensen geest volledig op, v. 5 - maar is in overeenstemming met die veel-eisendheid („dan ook”) royaal in het géven.

Men blijft hier met de vraag zitten: wat moet die vergrotende trap („grotere”)? Die wijst toch op een vergelijking met iets anders. Maar dat andere komt niet boven water. Datzelfde geldt voor Statenvertaling en Lutherse Vertaling, die beide luiden: „Ja, Hij geeft meerdere genade”. Wat het „ja” hier in het redebeleid moet, is mij trouwens evenmin duidelijk. De overeenstemming op dit punt is overigens te merkwaardiger, als men bedenkt, dat het citaat in v. 5 dat aan het woord „ja” voorafgaat door St. Vert. en Luth. Vert. totaal verschillend is weergegeven. De eerste heeft: „De Geest die in ons woont, heeft Die lust tot nijdigheid?”, de tweede: „Naijverig verlangt Hij naar den geest, dien Hij in ons deed wonen”. In die laatste zin verstaat men tegenwoordig de tekst vrij algemeen. (Eén uitzondering hoop ik straks nog te noemen.) En dat m.i. terecht.

Het probleem van de vergrotende trap blijft evenzeer onopgelost in de vertaling van Brouwer: „Doch de genade die Hij schenkt is groter”¹⁾ en in de Canisius-Vertaling: „Groter genade geeft Hij zelfs”. Met dat laatste woord („zelfs”) weet ik helemaal niets aan te vangen.

Verklaringen

Commentatoren kunnen uit de aard der zaak iets beter duidelijk maken, hoe zij een tekst verstaan dan men dat in een vertaling tot uitdrukking kan brengen.

Ropes (ICC) schrijft: „Het meest natuurlijk is de vergrotende trap op te vatten in de zin 'groter genade met het oog op de grotere eis.’” En laat ik er maar meteen aan toevoegen, wat hij schrijft over de betekenis van 'genade' in dit verband: „De context schijnt te verlangen, dat dit wordt verstaan van het genadig geven van hulp om de eis van hartelijke trouw te vervullen”. In kleine letter laat hij

DOOR D. HOLWERDA ZUIDHORN

zich over een andere opvatting als volgt uit: „Wie 'genade' opvatten in de zin van 'gunst', d.w.z. niet het middel om de eis te volbrengen, maar een beloning voor het voldoen aan de eis, hebben moeite met 'groter', dat dan niet op z'n plaats is; en de gedachte als zodanig past minder goed in de context”.

Die laatste opmerking schijnt echter te worden gelogenstraft door wat we bij Keulers lezen. Deze wijst erop, dat v. 6 teruggrijpt op v. 4, en schrijft dan: „Degenen die de wereld beminnen, komen bedrogen uit, want God geeft een grotere gave”. Keulers geeft daarmee aan de vergrotende trap een welomschreven zin: 'groter dan de wereld geeft’²⁾, en hij doet zulks met een beroep op de context. Waarmee ik overigens nog niet wil zeggen, dat Keulers daarmee een juiste uitleg van deze tekst geeft.

Grosheide (v. Bottenburg-comm.) geeft het volgende ten beste: „De Schrift zegt niet te vergeefs, dat God een ijverig God is, het is ook een genade Hem in overeenstemming daarmee in alles geheel te mogen dienen, maar God geeft toch grooter genade n.l. door den nederigen 'genade' te schenken, terwijl dan 'nederig' zijn inhoudt, het zich niet tegen Hem verzetten, maar Hem dienen naar Zijn bevel”. En over het begrip 'genade' laat hij dit volgen: „waarin die bestaat, wordt niet nader omschreven, dus te nemen in den ruimsten zin, het citaat moet er het positieve element in brengen”. En even verder: „het eerste 'Hij geeft genade' is a.h.w. genomen van een algemeen vaststaande deugd Gods, die heel de Schrift leert, omdat God zóó is, daarom zegt Hij ook etc. ... 'Groter' kan daar toch wel bij komen, dat wordt dan in het volgende verklaard”.

Ik moet bekennen, dat het mij moeite gekost heeft deze gedachtengang enigszins te volgen. Voorzover ik hem begrijp, redeneert Grosheide als volgt: na de woorden „den geest dien Hij in ons doet wonen, begeert Hij tot jaloersheid toe” - zo vertaalt hij v. 5b - volgt onmiddellijk: „maar Hij geeft gróter genade”; dus moet ook Gods begeren van den geest-in-ons een geven van genade zijn. Mis-

schien heeft Grosheide het beeld voor ogen gestaan van den baas die zijn slaven zijn bezit toevertrouwde (Mt. 25, 14-30). De toewijzing van een kapitaal om ermee voor den baas te werken was dan in de ogen van Grosheide al een 'genade'. Maar wie daarmee nu gehoorzaam gewerkt heeft, krijgt er van den baas nog meer bij (v. 28). En dat is dan de 'grotere' genade. Ik hoop, dat ik hiermee aan Grosheide's bedoeling enigszins recht doe. Als iemand van de lezers hem beter meent te verstaan, houd ik mij voor nader onderricht aanbevelen.

B. Holwerda tenslotte (Pop. Wetensch. Bijdr., blz. 68-72) gaat een geheel andere weg. Hij is voorzichtig in de presentatie van zijn exegeze, want met - ik denk alle - andere exegeten is hij zich goed bewust van de moeilijkheden waarvoor deze tekst ons plaatst. Hij schrijft: „het is slechts een suggestie, die ik ter nadere overweging aanbied, want ik begeer hier elke schijn van apodictisch spreken te vermijden”.

Wat de tweede helft van v. 5 betreft, kiest mijn broer voor de Stat.-Vert.: „De Geest, Die in ons woont, heeft Die lust tot nijdigheid?”. En daarmee vormt hij, zoals ik boven reeds zei, een opmerkelijke uitzondering op de exegeten van onze tijd.

Nu is het probleem, dat we de woorden die Jacobus hier uit de Schrift zegt te citeren, nergens zó in onze bijbel terugvinden. Mijn broer meent nu: „in plaats dat hij (d.i. Jacobus, D.H.) dan dat woord der Schrift direct aanhaalt, voegt hij eerst enkele zinnen in; het eigenlijke citaat komt pas in v. 6b. Waarom doet hij dat? M.i. om die aanhaling voor te bereiden. Het lag wel in zijn eigen gedachten, dat de Geest geen lust heeft tot nijdigheid, doch tot welwillendheid; en dus was voor hem zelf dat citaat onmiddellijk duidelijk. Maar zijn lezers zouden het mogelijk niet direct begrijpen”. Daarom zegt hij veel te voelen „voor een vertaling - al draagt die min of meer het karakter van een parafrase, en is deze vertaling dus ietwat 'vrij' - ongeveer in deze geest: 'Of meent ge, dat de Schrift voor niets (over deze dingen spreekt)? Heeft de Geest, dien Hij in ons deed wonen, lust tot afgunst? Integendeel, Hij bewerkt een grotere mate van welwillendheid. (En nu komt het eigenlijke citaat:) Daarom zegt ze dan ook: God wederstaat de hoogmoedigen, doch de nederigen doet Hij welwillendheid ondervinden’”. Op andere punten van deze uitleg hoop ik straks nog wel terug te komen. Voorshands volsta ik met op te merken, dat het 'groter' hier

kennelijk is opgevat in de zin: 'groter dan die voorheen was’.

Een parallel

Men zal bemerkt hebben, dat ik in het voorafgaande allereerst gelet heb op de uitleg die men geeft aan de vergrotende trap ('groter'). Pas toen verschillende verklaringen de revue passeerden, zijn daarnaast ook andere vragen aan de orde gekomen. Niet zonder reden koos ik voor deze opzet. Ik verbeeld me namelijk juist over dát punt wat licht te kunnen laten schijnen.

Bij het bestuderen van deze brief van Jacobus werd ik nl. getroffen door een parallel, die ons - als ik goed zie - de oplossing aan de hand doet voor het probleem van de vergrotende trap in 4, 6. Ik bedoel 3, 1 „Laten niet velen van u zich als leraars aanstellen, mijn broeders, wetend dat wij groter oordeel zullen ontvangen”. Ik heb - in tegenstelling tot de eerste helft - de tweede helft van dit vers wat erg letterlijk weergegeven, omdat de formele overeenkomst met 4, 6 dan goed uitkomt: het gaat in beide gevallen om de betekenis van 'groter'. „Groter dan welk ander oordeel?” zouden wij t.a.v. 3, 1 kunnen vragen. Welk oordeel wordt met welk ander oordeel vergeleken?

Het aardige is nu, dat hiër, om zo te zeggen, een kind de was kan doen. Zonder moeite zal, denk ik, de aandachtige lezer aanvoelen, dat de bedoeling is: *als wij ons als leraars aanstellen, staat ons een zwaarder vonnis te wachten, dan wanneer wij dat niet doen*. Jacobus gaf in de eerste versheft een bevel, en vergelijkt nu de gevolgen van het wel en het niet opvolgen van dat bevel met elkaar.

Ik heb getracht de bedoeling van de eerste versheft wat beter tot zijn recht te laten komen dan in de NBG-vertaling gebeurt. Eigenlijk wordt hier gezegd 'leraars worden' (niet 'zijn', wat NBG heeft). Maar vaak heeft die uitdrukkingwijze in het Grieks de betekenis: 'zich gedragen als'. Eigenlijk zou ik het hier nog wat 'lelijker' willen vertalen: 'de schoolmeester uithangen'. Jacobus heeft hier mensen op het oog die zo goed kunnen schoolmeesteren over anderen, maar zelf de lessen die ze geven, zo slecht in praktijk brengen. Zijn vermaning valt te vergelijken met die van Paulus in Rm. 2, 21: „Hoe nu, gij die een ander onderwijst, onderwijst gij uzelf niet? Gij die predikt dat men niet stelen mag, steelt gij? enz.” Beide schrijvers zitten op het spoor van Jezus Christus: „Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt; want met het oordeel waarmee gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden, en met de maat waarmee gij meet, zal u gemeten worden. *Wat ziet gij de splinter in het oog van uw broeder, maar de balk in uw eigen oog bemerkt gij niet?*” (Mt. 7, 1-3).

Nu vinden we, als we vertalen „den geest dien Hij in ons deed wonen, begeert Hij met jaloersheid” - en ik hoop straks duidelijk te maken, waarom deze weergave boven die van de Stat.-Vert. te verkiezen is - ook in Jac. 4, 5

een eis, een bevel van God: 'Geef Mij uw geest (uw hart) helemaal'. Zouden we dan niet het daarop aansluitende zesde vers naar analogie van 3, 1 als volgt moeten verstaan: „Maar als u aan Gods eis (Hem onverdeeld uw hart te geven) voldoet, geeft Hij groter genade dan wanneer u aan die eis géén gehoor geeft”?

God is een jaloers God

Waarom ik nu v. 5b in tegenstelling tot mijn broer opvat in de zin die NBG daaraan hecht? Wel, v. 5 sluit aan bij v. 4. En v. 4 stelt: je kunt onmogelijk God liefhebben en tegelijk ook de wereld. Je zult moeten kiezen: óf God óf de wereld. Nu, dié gedachte wordt het best gestaafd met een uitspraak die God tekent als een jaloers God, als een God die in zijn aanspraken op onze geest geen mededinger gedooft.

Gebedsverhoring

Wij kunnen onze keus nog verder staven met een beroep op thematische samenhangen binnen deze brief.

Jacobus doet zijn uitspraak in 4, 5 in het kader van zijn onderwijs inzake gebedsverhoring: „Gij bidt wel, maar gij ontvangt niet, doordat gij verkeerd bidt” (v. 3). En dat is een thema dat Jacobus al eerder had aangesneden, nl. in 1, 6. En dan lezen we: „Want zulk een mens moet niet menen, dat hij iets van den Heere zal ontvangen, innerlijk verdeeld als hij is... (vv. 7, 8). Eigenlijk staat er: „twee-zielig”. Dit woord tekent een mens die - om met Elia te spreken - hinkt op twee gedachten, van twee wallen eet, niet resoluut kiest vóór de ene partij en tégen de andere. Nu, die overeenkomst in kader (gebedsverhoring) tussen 4, 3 en 1, 6 wettigt m.i. temeer het vermoeden, dat het in 4, 5 evenals in 1, 7.8 gaat over de eis *zijn hart (geest) onverdeeld aan den Heere te geven*. Het bewuste woord („twee-zielig”) komt dan ook in 4, 8 terug!

Genade

Wat moeten wij in dit verband verstaan onder 'genade'?

Op dit punt zou ik althans ten dele mijn broer willen volgen. Hij schrijft: „het hebreeuwse 'chen' (het woord dat in het Grieks met het in deze tekst gebezigde 'charis' wordt weergegeven, D.H.) is heel vaak de gunst, de vriendelijkheid, de welwillendheid die men begeert en ontvangt van den naaste; een vriendelijkheid waarop men meermalen geen recht kan laten gelden, die dus helemaal een 'gunst' is; vooral de vriendelijkheid die de kleine man begeert van iemand die boven hem staat”. (Cursivering van mij, D.H.)

Terwijl nu mijn broer hier denkt aan de welwillendheid waarmee

wij elkáár bejegenen, zou ik vanwege het reeds gesignaleerde feit dat het in dit verband gaat over *Gods verhoring van ons gebed*, veeleer willen denken aan de welwillendheid waarmee de Heere ons bejegt.

Mijn broer herinnert zelf eraan, „dat meermalen in het Oude Testament iemand tot den naaste zegt: 'indien ik nu genade gevonden heb in uw ogen' op het moment dat hij een verzoek doet” (cursivering van mij, D.H.). Als A genade vindt in de ogen van B, dan betekent dat vaak heel concreet: B was A terwille, B voldeed aan A's verzoek. En zó past dit woord in het kader van de gebedsverhoring. Jacobus

zegt ons: U moet beginnen met uw hart onverdeeld aan den Heere te geven. Wanneer u dat doet, 'geeft Hij u groter genade', d.w.z. is Hij u meer terwille, geeft Hij u eerder dat waarom u Hem bidt, dan wanneer uw hart verdeeld blijft over Hem en de wereld. Wie met zo'n gedeeld hart tot Hem nadert, moet namelijk - en nu citeer ik nog eenmaal 1, 7.8 - niet menen, dat Hij iets van den Heere zal ontvangen, dubbelhartig als hij is.

¹⁾ Zo ook de Friese vertaling: „Mar grutter is de genede dy 't Er ús jout”, en Groot Nieuws: „Maar de goedheid die Hij ons bewijst is groter”.

²⁾ Deze verklaring vindt men bij meer exegeten.

God wacht nog

*De duivel rept zich om de buit te innen
waarop hij nu al eeuwen heeft geaasd.
Hij weet niet waar het eerst aan te beginnen.
Nog nooit heeft satan zich zozeer gehaast.*

*Hij jakkert langs de wijde wereldwegen
en strooit het zaad van onrust en van wrok.
Waar hij verschijnt, op boulevards, in stegen,
hij gooit de knuppel in het hoenderhok.*

*Hij zweept de volken op met grote woorden
en drilt de jeugd als meester in de klas.
En Martin Luther King liet hij vermoorden,
want die kwam niet zo in zijn kraam te pas.*

*Hij komt in prachtige vergaderzalen
en schuift daar ongemerkt zijn zetel bij.
Maar ook in kerken en in kathedralen
zit hij als gastlid op de voorste rij.*

*Hij staat ons bij de kerkdeur op te wachten
en babbelt rustig en diplomatiek,
maar giet ons vol met bittere gedachten,
met onbehagen, argwaan en kritiek.*

*Hij weet wel dat het niet meer lang kan duren:
een tijd, twee tijden, en een halve tijd.
En daarom strijdt hij nog die laatste uren
een hevige, maar reeds verloren strijd.*

*Ziet God dan niet hoe zwaar het u gaat vallen?
Dat het nog nooit zo moeilijk is geweest?
Dat wij reeds lang gereed staan met ons allen
en uitzien naar Zijn overwinningseest?*

*God wacht nog op uw kind, dat zo verloren
blijft zwerven over onbewaakt terrein,
en op uw kleinkind, nog niet eens geboren:
God wil zo graag dat het erbij zal zijn.*

E. IJSKES-KOOGER

Uit: Een fluit van riet - Uitg. Buijten & Schipperheijn, Amsterdam - 1972

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288
Gironummer 404945
t.n.v. Geref. Persver. Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementenprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50, — per jaar of f 26,50
per half jaar.
Voor studenten f 40, — per jaar.
Buitenland f 70, — per jaar of
f 95, — per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Rijsbergen

Candidaat J. Kiers te Hengelo heeft het op hem door de kerkraad uitgebrachte beroep aanvaard.

Ned. Geref. Kerk van Wezep

In verband met de voorgenomen emeritering van Ds J. D. Houtman heeft de Nederlands Geref. Kerk te Wezep een beroep uitgebracht op Ds F. van Deursen te Apeldoorn.

Afscheid Ds W. in 't Hout

Door zijn benoeming tot legerpredikant per 1 september j.l. heeft Ds W. in 't Hout thans formeel afscheid genomen van zijn gemeente Doetinchem/Velp. Deze afscheidsdienst kon door diverse omstandigheden pas eind oktober gehouden worden.

In een zeer druk bezochte dienst, die o.m. door een dertigtal genodigden werd bijgewoond, nam de predikant afscheid van zijn gemeente. De „kleine” en de „grote” jeugdvereniging leverden elk een muzikale bijdrage. Na afloop voerden enkele genodigden het woord, en wel namens het Convent van predikanten Ds Van der Linden uit Dieren, terwijl de seniorlegerpredikant Ds Van Dalen alvast een begroeting uitsprak namens de militaire geestelijke verzorging. Behalve deze was ook de burgerlijke overheid vertegenwoordigd in de persoon van wethouder

Wind, terwijl de enkele regiokerken eveneens acte de présence gaven. De praeses van de kerkeraad, br. M. J. Bakker, sloot de rij van sprekers: hij wenste vooral het vele pastorale werk van de scheidende predikant te memoreren, waarvoor een woord van dank, of beter gezegd een dankbaar woord - zeker op zijn plaats was. Namens de kerkeraad en de gemeente bood hij enkele delen aan van het boek: „het Bijbels Handboek”.

Daarna bleven gemeente en genodigden nog een lange tijd bijeen onder het genot van een kopje koffie.

Lezingen l'Abri Utrecht

U wordt herinnerd aan de open l'Abri-zaterdag op 29 november a.s. Aanvang 15.00 uur. Sluiting 20.30 uur.

Thema: Heilige boeken. Wat onderscheidt de bijbel van andere heilige boeken?

Sprekers: drs P. van Kampen; drs W. Rietkerk, prof. H. Geertsema. Graag opgaaf vooraf, tel. 030-316933.

Programma dinsdagavondlezingen: 25 nov.: drs W. Rietkerk.

Onderwerp: Volwassen worden.

2 dec.: drs W. Rietkerk.

Onderwerp: Levensleiding.

9 dec.: drs W. Rietkerk.

Onderwerp: Feminisme.

16 dec.: Piet en Elria Kwant.

Onderwerp: Opvoeding.

Tenslotte: Met Kerstmis is l'Abri in Eck en Wiel open!

Koninklijke onderscheiding

Br. F. de Vries, secretaris van het bestuur van onze persvereniging, is voor zijn vele activiteiten in vertegenwoordigende organen van de christelijke vakbeweging bevorderd tot officier in de orde van Oranje Nassau.

Namens het bestuur en redactie willen ook wij hem heel hartelijk gelukwensen met deze koninklijke onderscheiding.

Wij leven in een tijd, waarin de arbeidsvrede ervaren wordt als een groot geestelijk goed en het is dan ook verheugend te bemerken dat de daarvoor door hem verrichte arbeid metterdaad waardering heeft gevonden.

Namens bestuur en redactie, J. van Oord en H. de Jong

Uit breder kring

Rainbow Bijbelplan

Uitnodiging voor het Nationale Introductie Rainbow Bijbelplan op zaterdag 22 november a.s. in de St. Joriskerk, Hof 1 te Amersfoort. Programma: 10.30 uur Opening door J. H. Kits. Samenzang. Koorzang „Song of Praise” o.l.v. Arie Pronk. Ds L. W. G. Blokhuis: „Bij-

bellezen in de verwachting van de wederkomst van de Here Jezus”. Samenzang. Koorzang. H. H. ter Welle: „Het Woord van God en de roeping van Ezechiël”. Tijd van gebed o.l.v. Feike ter Velde.

12.30 uur: Pauze.

Tijdens de pauze hebt u gelegenheid u aan te melden voor het Rainbow Bijbelplan en kennis te nemen van bijbelstudiemateriaal.

14.00 uur: Samenzang en heropening. Ds J. H. Velema: „Gods Woord houdt stand in eeuwigheid”. Samenzang. Koorzang. Drs L. P. Doornbos: „Introductie Rainbow Bijbelplan”. Samenzang. Sluiting: H. van der Steen.

De Stichting Rainbow Bijbelplan is een initiatief om te stimuleren dat de Bijbel weer (en meer) gaat worden gelezen. Het principe is om volgens een bijbelleesplan de Bijbel in twee jaar door te lezen en via motiverende aanmoedigingen te helpen om trouw te blijven in het lezen van de Bijbel. Aan dit plan werken o.a. mee: J. C. van Vuuren, H. H. ter Welle, J. H. Kits, Ds C. den Boer, Ds J. H. Velema, Drs L. P. Dorenbos, H. van der Steen, Ds W. Hessels, F. ter Velde, F. F. Velema, mej. N. Stelwagen, G. de Jong.

Op ieder moment kan aan het Rainbow Bijbelplan worden begonnen.

TE HUUR:

voor Winter- en zomervakantie ons

6 PERS. APPARTEMENT

in het Tirolerdorp AXAMS voorzien van vele extra's zoals verw. zwembad, sauna e.d.

Telefoon 01862-2596.

International Christian University

DOCTORAAL-studie GESCHIEDENIS

De Evangelische Hogeschool biedt een **Geschiedenis MO/B-opleiding** af te sluiten met een aanvullende doctoraalstudie voor het behalen van een **volledig erkend doctoraal diploma**.

Op deze studie, welke in september 1987 (bij voldoende deelname) aanvangt, staat de inschrijving thans open bij de afdeling ICU-doctoraalstudies. Het volgen van deze opleiding leidt niet alleen grondig op voor de gebruikelijke examenstof, maar bovendien wordt een Schriftuurlijke visie op de geschiedenis onderwezen.

BON Stuur mij vrijblijvend informatie over uw doctoraalstudie GESCHIEDENIS

naam :

adres :

postcode: plaats:

Evangelische Hogeschool, Antwoordnummer 151, 3800 VB Amersfoort

Boeken, Periodieken
en Handelsdrukkerij

Drukkerij „Steenbergen”

Gevestigd sinds 1901

Postbus 244 - 3700 AE Zeist

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist - Tel. 03404-22452

- Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur ter drukkerij zijn.
- Advertenties met een foto of tekening 1 week voor verschijning van dit blad!

Opbouw heeft niet altijd gelijk

Het gaat erom dat er nagedacht wordt.

Dat wil ik zien!

Stuur mij

☐ kennismakingsnummers

☐ abonnement f 50,— per jaar.

naam

adres

woonplaats

Te sturen naar Administratie 'Opbouw', Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum

Probeer het ook eens.